

Finnveran Rahoitus & kasvu -katsaus 1/2021

Korona jakoi toimialat voittajiin ja häviäjiin -
Yritysrahoituskysyntä odottaa kriisin väistymistä

Timo Lindholm

14.4.2021



Rahoitus ja kasvu 1/2021 -katsaus

- Finnveran Rahoitus ja kasvu -katsaus luotaa puolivuositain suomalaista yrityskehitystä ja yritysrahoituksen tilaa.
- Mukana on Finnveran rahoitusammattilaisten näkemykseen perustuvaa ensikäden tietoa kentältä, samoin kuin rahoitustoiminnan lukuihin perustuvaa analyysiä.
- Ensimmäinen katsaus julkistettiin 7.10.2020.



Keskeiset havainnot tiiviisti

- Suomen talous kesti hyvin koronan ensimmäisen vuoden, ja palautuminen on ainakin teollisuuden näkökulmasta kohtuullisessa vauhdissa. Talouden pitemmän ajan kasvunäkymät ovat edelleen vaisut.
- Konkurssien määrä kasvaa, mutta syyt eivät johdu pelkästään koronakriisistä. Konkurssit eivät myöskään ole ainoa yritystoiminnan lopettamisen tapa. Suomalaista yrityssektoria muokkaavat nyt monet muutospaineet.
- Palvelujen kysyntään on kasaantunut paljon nousupainetta. Se purkautuu tämän vuoden jälkipuolella ja varsinkin ensi vuonna. Vaikka kotitalouksien finanssivarallisuus jakautuu melko epätasaisesti, on kotitalouksilla varaa lisätä palvelujen kysyntää yhteensä useilla miljardeilla euroilla.
- Finnveran näkemys yritysrahoituksen lähiajan kysynnästä asteikolla 1–10 on nyt keskiarvona 6,7, kun se viime syksynä oli 7,9. Kysynnän voimistuminen edellyttää talousnäkymien selkiintymistä ja kriisin väistymistä. Tarve lyhennysvapaille painottuu ravintola-, matkailu- ja tapahtuma-alan yrityksiin.

Katsauksen tulokset



Koronavuosi 2020 sujui Suomen taloudessa pelättyä paremmin

Sekä BKT että teollisuustuotanto laskivat vähemmän kuin monissa muissa euromaissa. Torjuntavoiton jälkeen huomio kiinnittyy kuluvaan vuoteen ja varsinkin sen jälkeiseen aikaan.

Tuoreimmat ennusteet Suomen talouskasvusta 2021–2023 ovat melko varovaisia. Talous palautuu, mutta varsinaista kasvupyrähdystä ennusteissa ei näy.

Kuluvan ja tulevan vuoden BKT:tä nostaa varmasti palvelujen kysynnän palautuminen koronan väistyessä. Palautumisen tarkkaa ajoitusta on vaikea hahmottaa.

Tuoreimmissa ennusteissa vuoden 2022 BKT:n kasvuennustetta on korotettu, koska yksityisen kulutuksen nousu painottunee aiemmin arvioitua vahvemmin ensi vuoteen. Palvelukysynnän nousu on kuitenkin pääosin kertaluonteinen kasvusysäys, joten huoli taloutemme pitemmän ajan kasvueväistä on edelleen suuri.

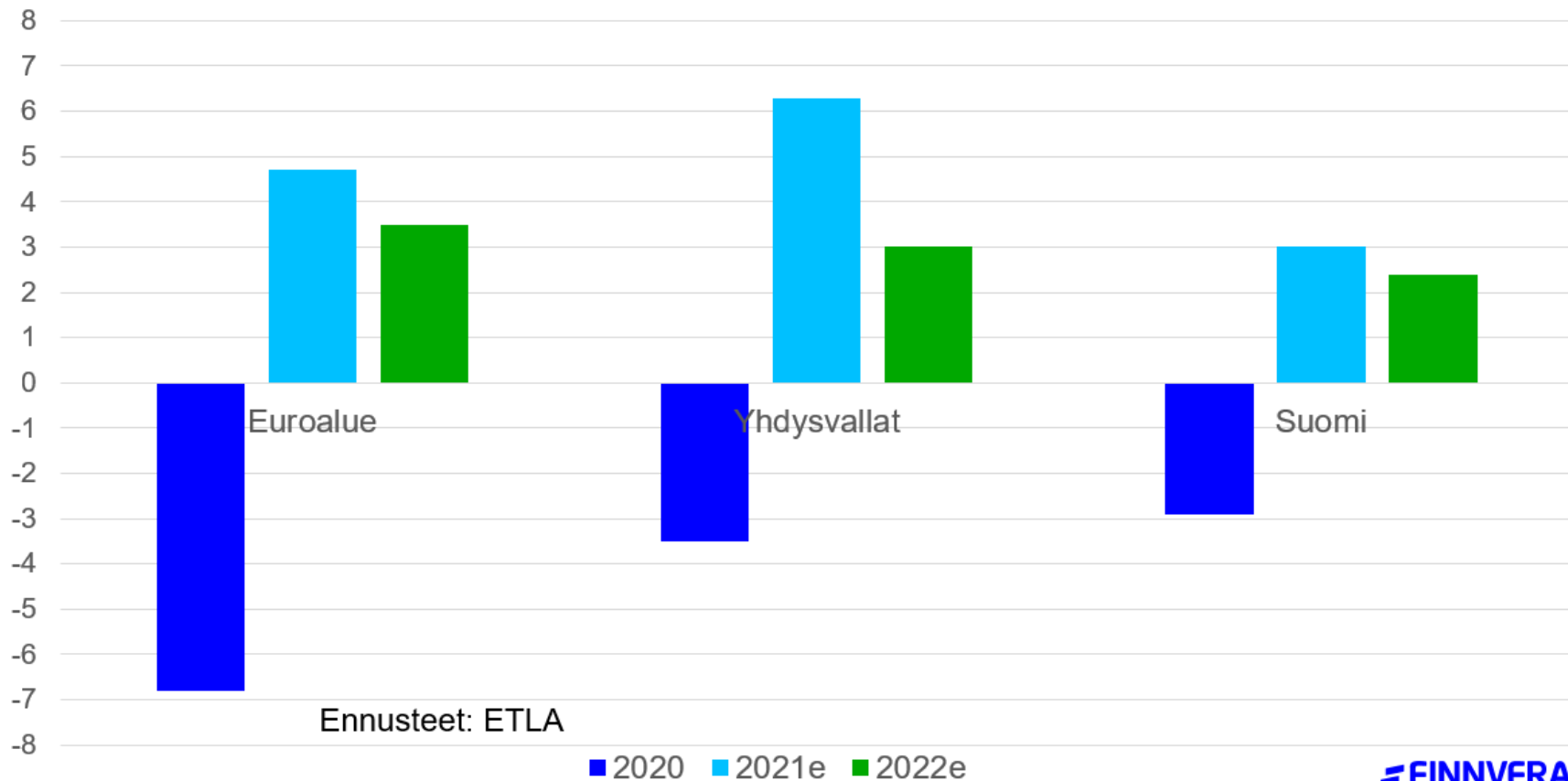
Entä tuleva BKT-kehitys?

Kansainvälinen talous nousee Yhdysvaltain ja Aasian maiden vedolla. Kasvuennusteita sekä tälle että ensi vuodelle on korotettu.

Suomen talous: Nykyisillä kasvuennusteilla maamme jää edelleen jälkeen monista kilpailijamaista samalla, kun kotimaiset, julkiseen talouteen liittyvät rahoitustarpeet kasvavat.



BKT:n määrän muutos, %



Viennin merkitys

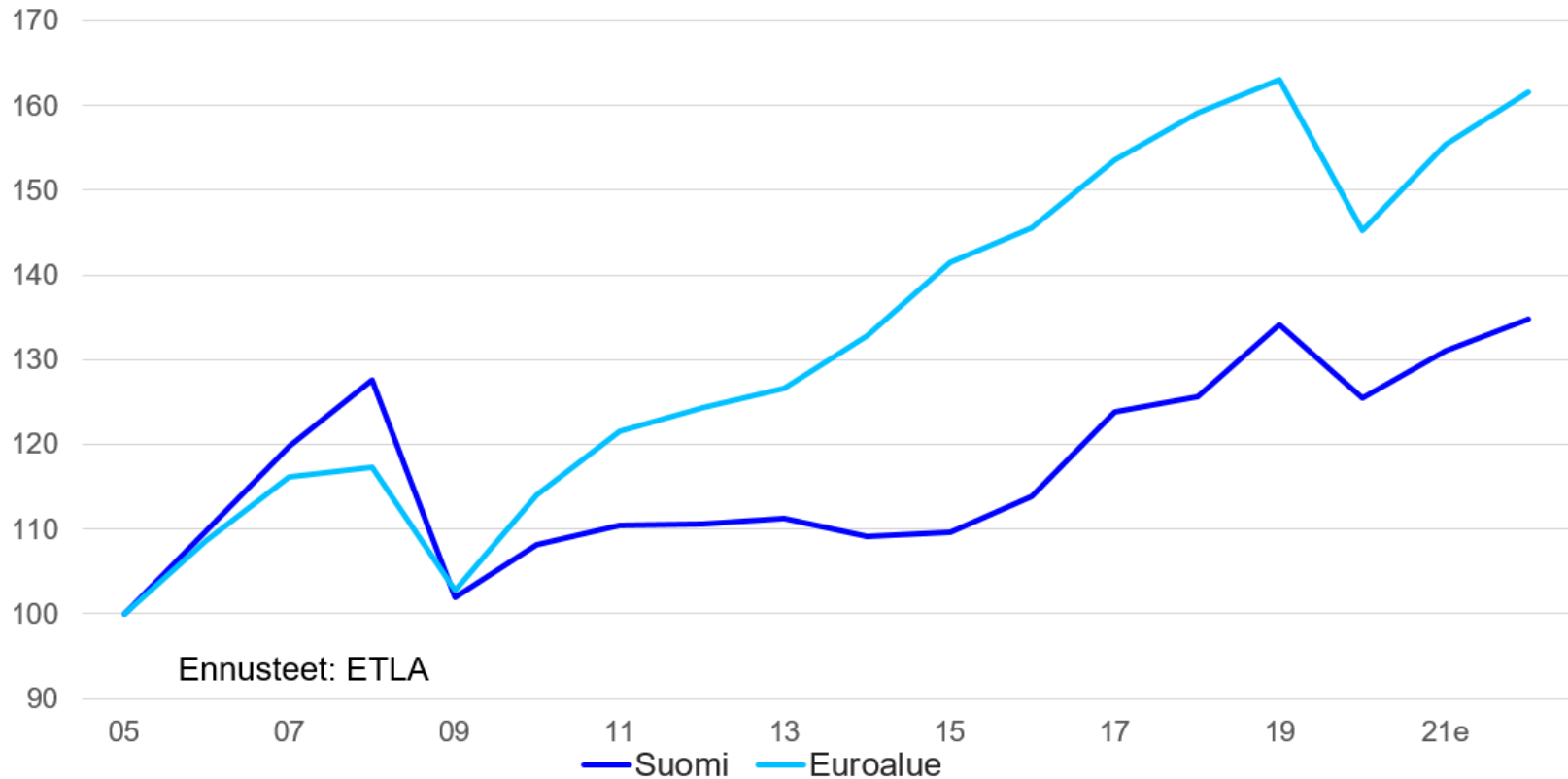
Vientituloja tarvitaan itsestään selvästi tuonnin maksamiseen. Pienelle kansantaloudelle vientimarkkinat ovat lähes rajattoman suuri tulojen lähde.

Korona on hidastanut ja pitkittänyt suurten vientikauppojen toteutumista, mikä näkyy vuoden 2020 toteutuneessa viennissä sekä tätä vuotta koskevissa ennusteissa.

Lähivuosien vientiennusteet eivät lupaa Suomelle merkittäviä valtauksia kansainvälisillä markkinoilla. Tavaravienti palautuu koronakuopasta tänä vuonna ja palveluvienti ensi vuonna. Vuoden 2023 ennusteissa viennin nousu on kokonaisuudessaan loivaa.



Viennin määrän kehitys, 2005=100



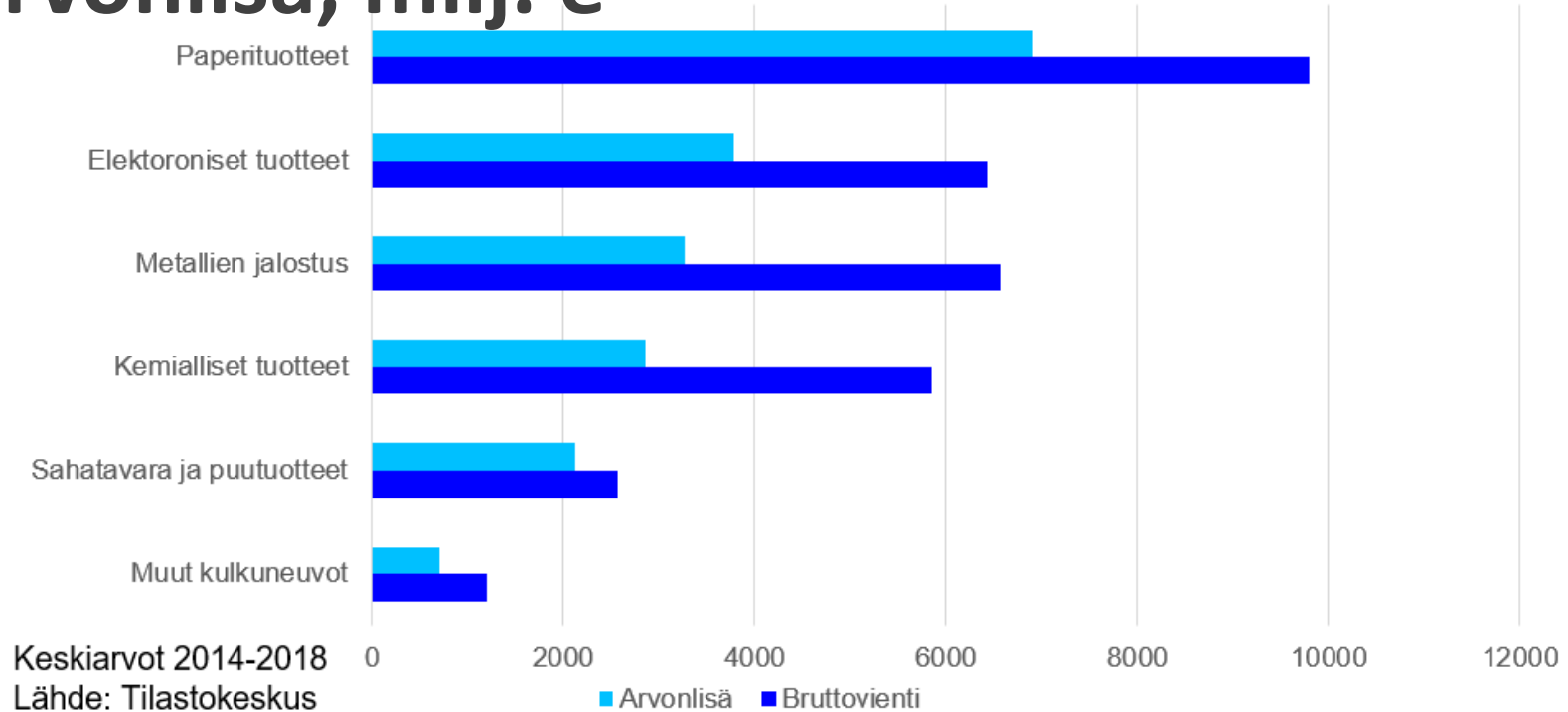
Viennin kotimainen arvonalisä huomioon

Viennin arvon ja määrän tilastointi on vakiintunut mutta karkea tapa arvioida yritysten menestystä kansainvälisillä markkinoilla. Tilastointi on puutteellista, koska se ei määrittele viennin kotimaisen arvonalisän osuutta koko viennin määrästä. Tilastokeskus on ryhtynyt paikkaamaan tätä puutetta julkistamalla eri toimialojen viennin kotimaisen arvonalisän osuuksia.

Arvonalisä on se osa viennistä, joka vientimaalle jää käteen kotimaisina tuloina ja joka nostaa BKT:tä. Viennin laatu on siten tärkeämpää kuin sen määrä. On myös huomattava, että palveluviennin kotimainen arvonalisä on suurempi kuin tavaraviennin, koska palveluissa ulkomaisten tuontipanosten osuus on alempi.

Viennin merkityksen hahmottaminen kotimaan taloudelle on vaativaa erityisesti globaalisti toimivien yritysten kohdalla, koska niiden tuotanto on hajautunut eri maihin, ja vienti tapahtuu usein yhdestä ulkomaasta toiseen.

Suomen vienti ja sen kotimainen arvonlisä, milj. e



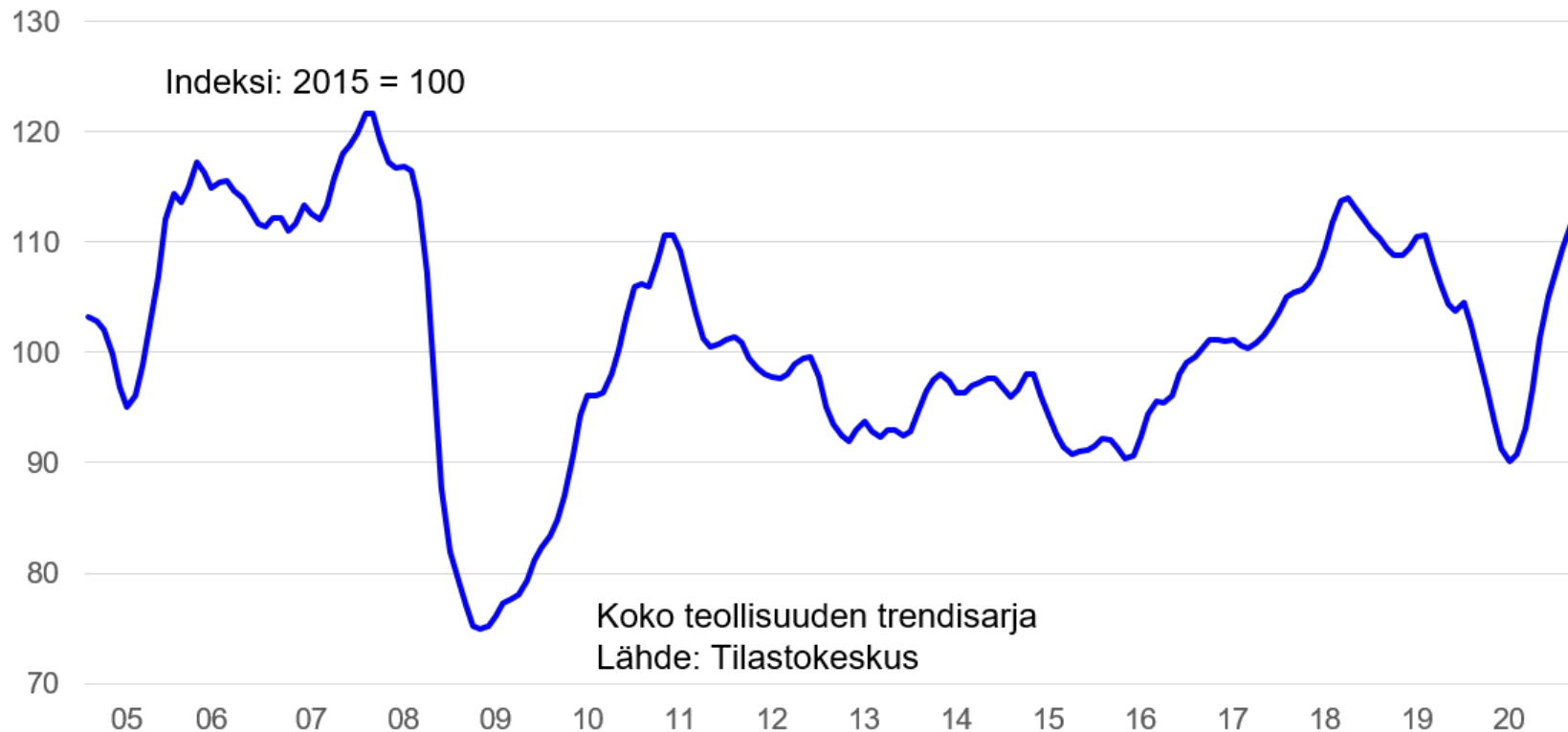
Mittarina teollisuuden uudet tilaukset

Uusien tilausten trendi kääntyi nousuun viime syyskuussa ja on tämän vuoden tammikuuhun tultaessa kohtuullisella tasolla. Teollisuus on pärjännyt olosuhteisiin nähden hyvin.

Suurten vientihankkeiden valmistelu on koronan myötä pitkittynyt, mikä näkyi myös Finnveran suuryrityksille kohdistaman vientirahoituksen vähenemisenä vuoden 2020 aikana.

Helmikuussa 2021 uusien tilausten määrä oli yli 15 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Suurempi tilauskanta näkyy myös teollisuuden tuotannossa, jonka vuosinousu helmikuussa oli 5,5 prosenttia. Nämä lukemat ovat kohtuullisen lupaavia.

Suomen teollisuuden uudet tilaukset



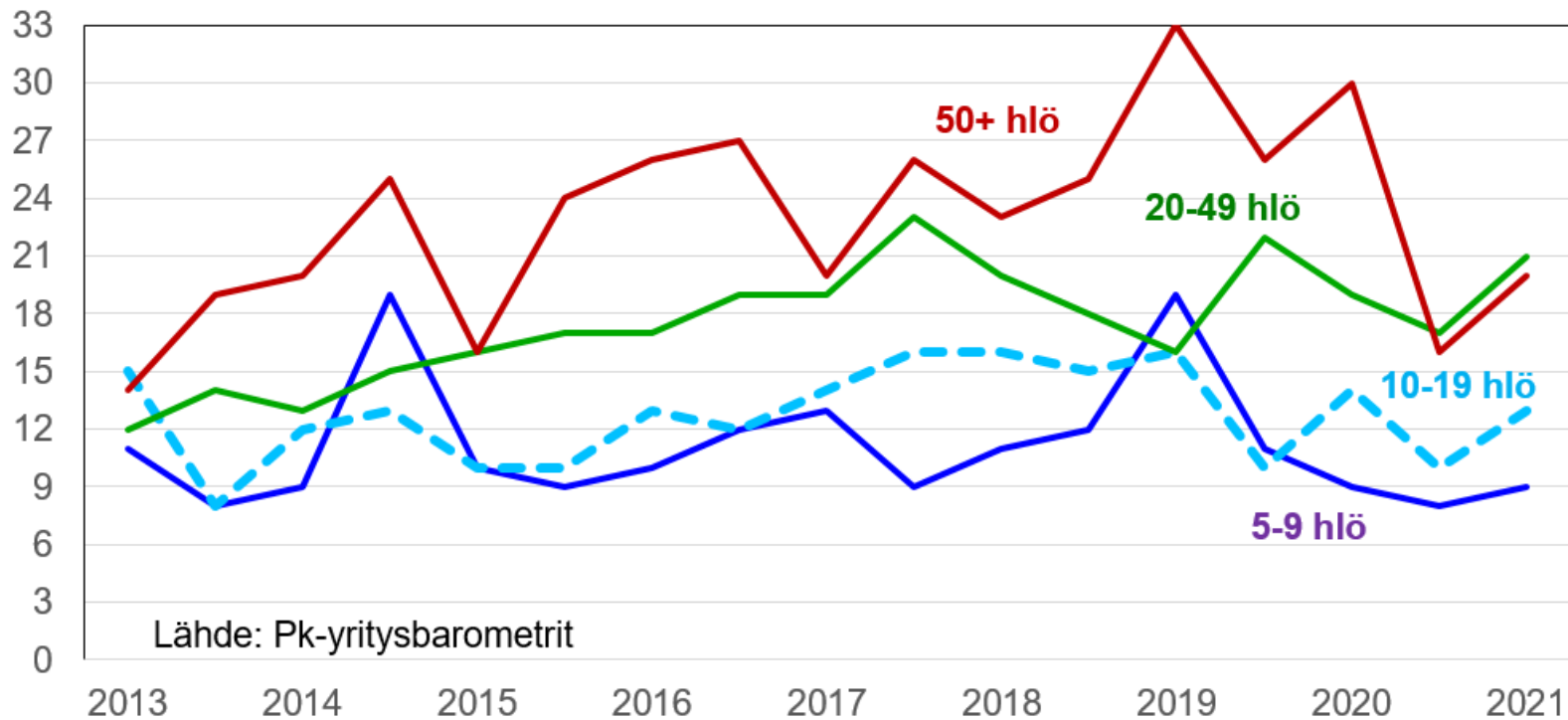
Korona romahdutti pk-yritysten kasvuhaluut

Koronakriisi romahdutti ymmärrettävästi pk-yritysten kasvuhakuisuutta. Lyhyellä ajalla tavoiteltava nopea kasvu jäi toisarvoiseen asemaan, kun päähuomio kiinnittyi yrityksen selviytymiseen kriisin akuutin vaiheen yli.

Yritysten kasvuhakuisuudessa on pysyviä kokoluokittaisia eroja. Suuremmat pk-yritykset ovat aina kasvuhakuisempia kuin pienet, alle 10 tai alle 5 henkeä työllistävät yritykset. Eroa selittävät suurten pk-yritysten yleensä pieniä monipuolisempi liiketoiminta ja laajemmat mahdollisuudet rahoituksessa.

Pk-yritykset odottavat edelleen talousnäkymien selkiintymistä. Samalla polarisaatio yritysten välillä sekä toimialoittain että toimialojen sisällä on entistä rankempi.

Voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten osuudet kokoluokittain, %



Kotitalouksien kulutus nosturina? (1/2)

Vuonna 2020 yksityisten kulutusmenojen arvo oli 120,7 miljardia euroa, mikä oli 5,5 miljardia euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pudotuksen syynä olivat koronasta johtuvat rajoitteet, jotka vähensivät monien palvelujen kysyntää.

Kotitalouden käyttävät kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin sekä ravintola- ja majoitusmenoihin normaalina vuonna yli 20 miljardia euroa. Näiden menojen arvo putosi viime vuonna noin 30 prosenttia.

Koronan aiheuttamisen rajoitteiden väistyessä kulutusmenoihin tulee jyrkkä palveluvetoinen nousu. Se alkaa kuluvan vuoden jälkipuolella, mutta suurempi euromääräinen nousu osuu ensi vuoteen. Palvelujen kysyntään voi hyvässä tapauksessa tulla noin vuoden mittainen ryöpsähdys.

Kotitalouksien kulutus nosturina? (2/2)

Palvelujen kasvua rajoittaa melko korkealla pysyvä työttömyys. Kuluva vuosi on työmarkkinoilla vielä heikko.

Toisaalta kotitalouksen finanssivarallisuus on kasvanut korona-aikana huomattavasti. Tämä koskee sekä osake- ja rahastosijoituksia sekä talletuksia. Esimerkiksi pankkitalletusten kasvu oli viime vuonna ennätykselliset runsaat 8 miljardia euroa, kun vuonna 2019 vastaava lisäys oli 6 miljardin euron luokkaa. Kotitalouksien osake- ja rahastosijoitusten arvo nousi vuoden 2020 aikana kaikkiaan lähes 10 miljardia euroa.

Vaikka sijoitusten ja säästöjen jakauma kotitalouksien kesken on aina hyvin epätasainen, kertoo finanssivarallisuuden nousu patoutuneista kulutusmahdollisuuksista.

Kotitalouksien kulutusmenojen jakauma 2019



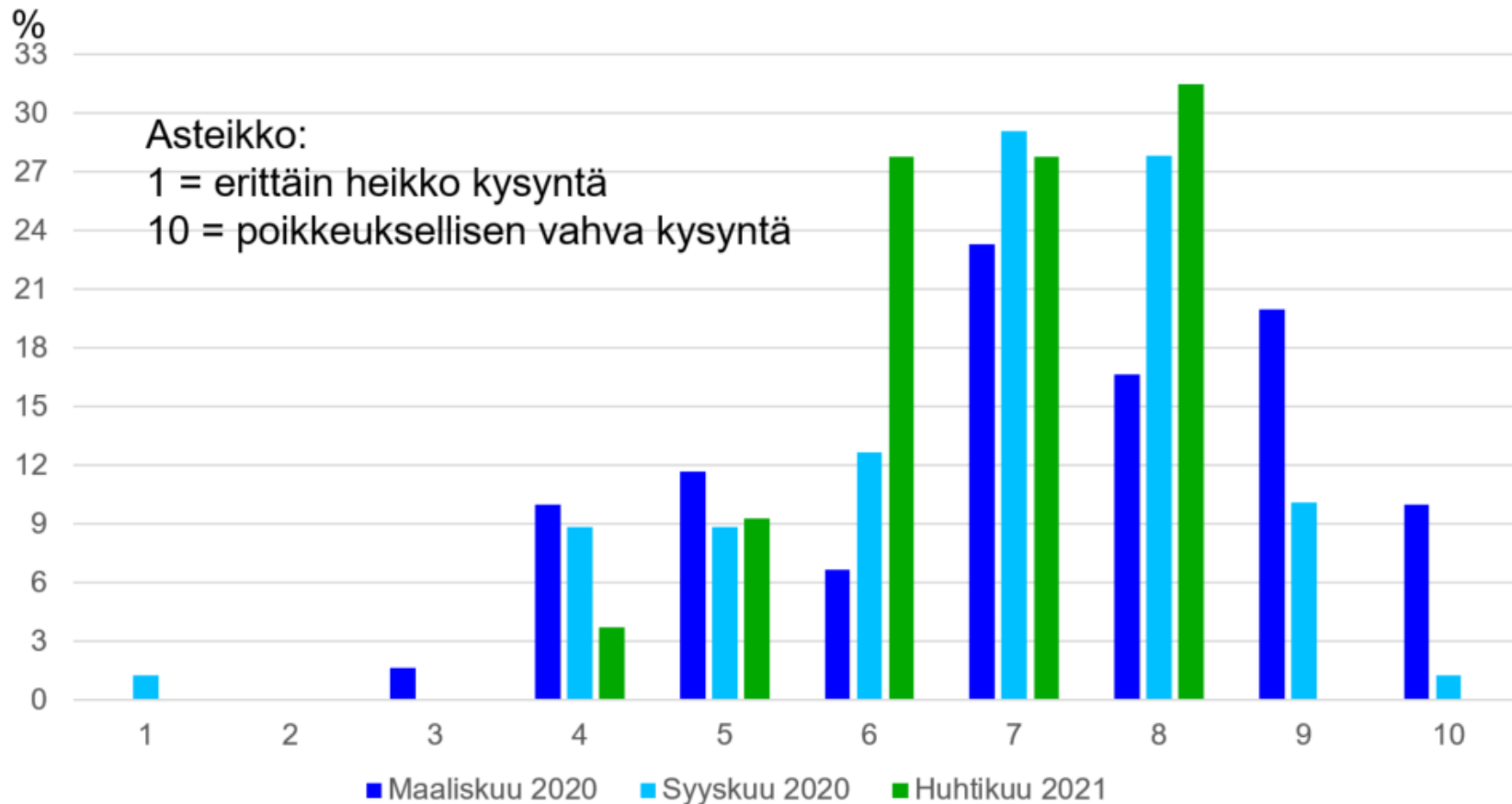
A woman with long brown hair, seen from the side, wearing a light grey blazer and carrying a brown leather bag. She is standing in front of a large window, with warm sunlight streaming in from the right, creating a soft glow and long shadows. The background is slightly blurred, showing an indoor setting with wooden paneling and a view of the outdoors.

Yritysrahoitusmittari

Yritysrahoitusmittari: Talouden nousua odotetaan

- Finnveran yritysrahoitusten ammattilaisten näkemys yritysrahoituksen lähiajan kysynnän voimakkuudesta pelkistyi nyt keskiarvoon 6,7, kun se viime syyskuussa oli 7,9.
- Suuryritysten rahoituksen saatavuus on edelleen melko vakaata ja pk-yritysten rahoituksen kysynnän odotetaan voimistuvan vasta talouden näkymien selkiintyessä ja koronakriisin väistyessä.
- Tarve lyhennysvapaiden jatkamiseen painottuu niille toimialoille, joita korona on pahiten runnellut eli käytännössä ravintola- ja matkailualan yrityksiin. Näillä aloilla aika käy vähiin ja rahoittajien joustavuutta tarvitaan. Kokonaisuudessaan lyhennysvapaiden tarve on selvästi vähäisempi kuin viime vuoden keväällä.
- Teollisuudessa tilanne on selvästi parempi kuin muilla toimialoilla. Kansainvälinen kysyntä on pitänyt tilauskannat kohtuullisen hyvällä tasolla.
- Julkinen yritysrahoitus on koronakriisin aikana kasvanut merkittävästi ja riskejä on jaettu uudelleen yksityisten ja julkisten rahoittajien kesken.

Finnveran näkemys yritysrahoituksen kysynnästä tulevien 6 kk aikana



Konkurssien todennäköisyys?

Konkurssien määrä on nousussa, mutta konkurssit eivät ole ainoa yritystoiminnan lopettamisen tapa. Lisäksi konkurssien kertyminen ajoittuu pitkälle ajalle, ei vain tähän vuoteen.

Korona ei ole syynä kaikkiin konkursseihin. Moni finnveralainen katsoo kyselyssä, että noin puolessa konkurseista syyt ovat yritystoiminnan ongelmassa, jotka ovat kertyneet jo ennen kriisiä.

Vireille pannut konkurssit, 12 kk liukuva summa



Finnveran takaus pankkirahoituksen ehtona kolmanneksella yrityksistä

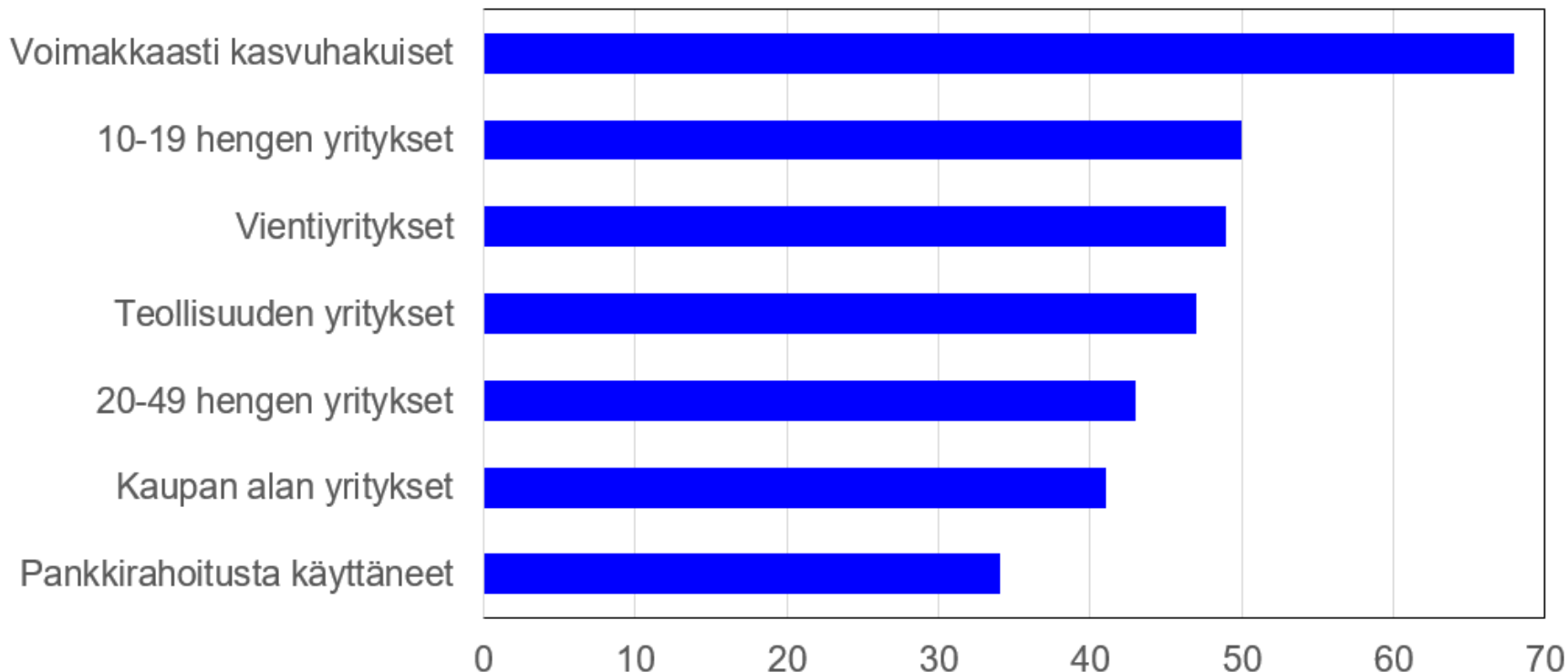
Tuoreen Pk-yritysbarometrin tulosten mukaan Finnveran takaukset painottuvat pk-yritysten keskuudessa juuri niihin yritysryhmiin, joihin Finnveran strategian kärki on suunnattu.

Noin kolmannes pankkirahoitusta vuoden 2020 aikana käyttäneistä pk-yrityksistä kertoo Finnveran takauksen olleen pankkirahoituksen ehtona. Selvästi tämän keskiarvon yläpuolella ovat voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset.

Myös vientiä harjoittavat ja teollisuutta edustavat yritykset raportoivat keskimääräistä useammin takauksen olleen pankkirahoituksen edellytyksenä.

Kokoluokista erottuu 10–19 henkeä työllistävät pk-yritykset. Tasan puolet kokoluokan pankkirahoitusta hankkineista yrityksistä kertoi, että rahoitus edellytti Finnveran takausta.

Finnveran takaus lainassa, % rahoitusta ottaneista



Lähde: Pk-yritysbarometri 1/2021

Kasvun taustatekijät



T&K toiminta kasvun perustana

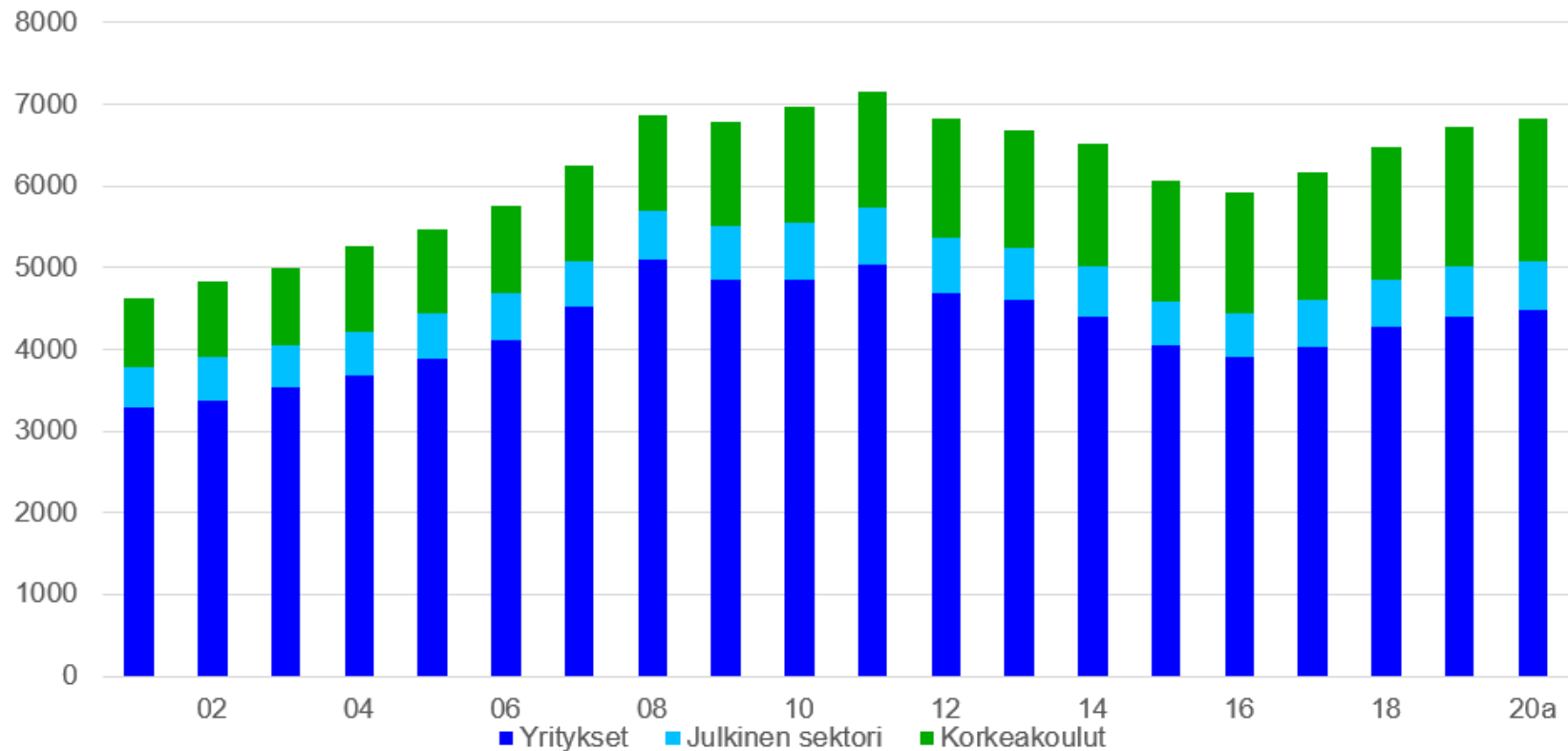
T&K-toiminta on uuden korkean lisäarvon tuotannon ja sitä kautta talouskasvun perusta. Talouspolitiikan toimien vaikuttavuutta T&K-toiminnan edistämisessä on vaikea hahmottaa jo senkin takia, että viiveet T&K-tuista talouskasvuun ovat erittäin pitkiä.

Suomessa T&K-toiminnan määrä on eurooppalaisessa vertailussa kohtuullisen hyvä.

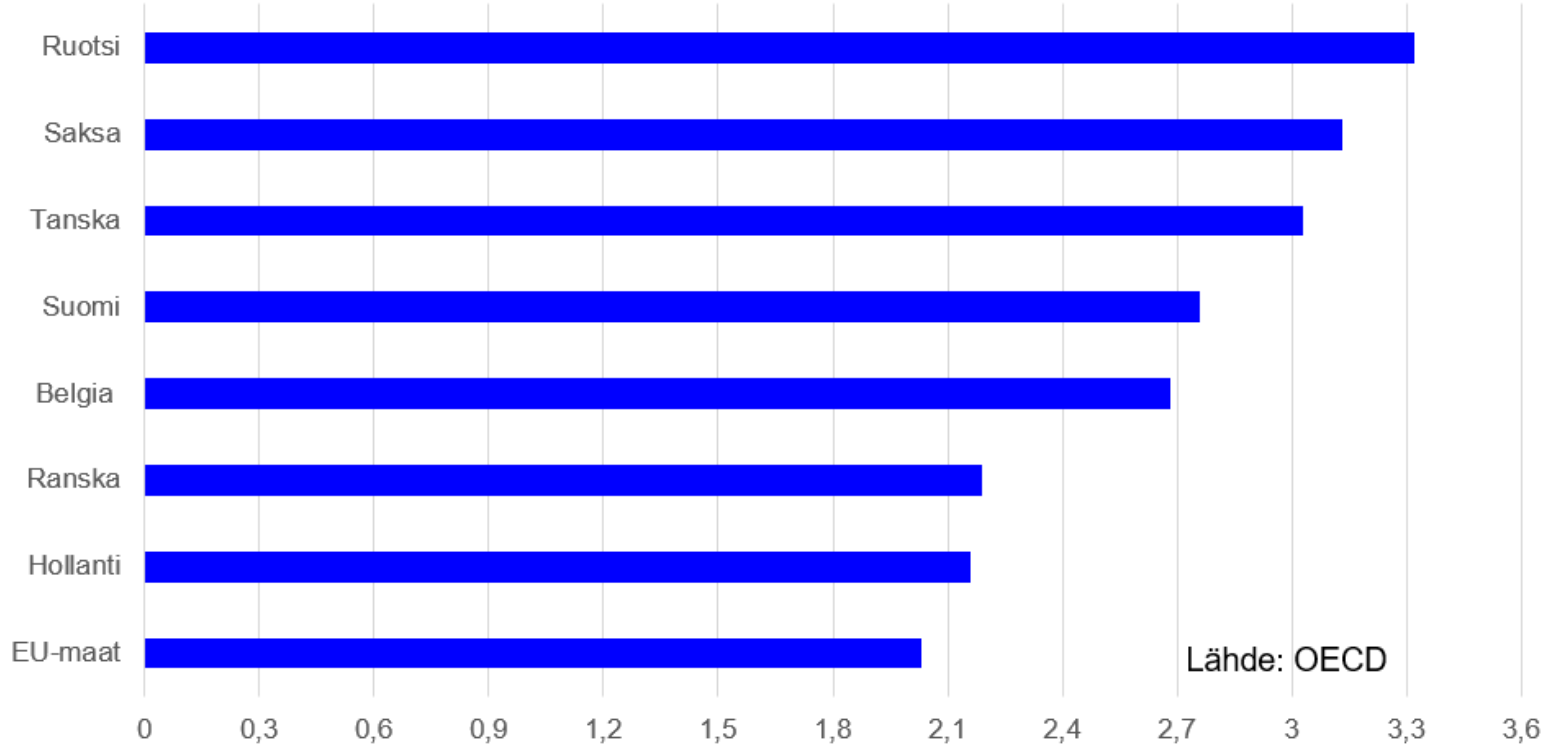
Toiminnan ”hyötysuhteessa” on varmasti kohentamisen varaa, samoin yhteistyön tiiviyydessä yritysten ja korkeakoulujen välillä, vaikka esimerkiksi pk-yritysten yhteistyö oppilaitosten kanssa onkin edistynyt.

Jos nykyinen T&K-toiminta ei johda riittävään määrään uusia innovaatioita ja niiden kautta uuteen kannattavaan liiketoimintaan, onko pahin jarru tässä ketjussa osaaajien puute? Onko osaamisvaje Suomen vakavin ongelma kituliaan talouskasvun ja erityisesti heikon tuottavuuden taustalla?

T&K-toiminta Suomessa, milj. e



T&K-menojen suhde BKT:n arvoon 2018



Koronavuosi näkyy työllisyysluvuissa

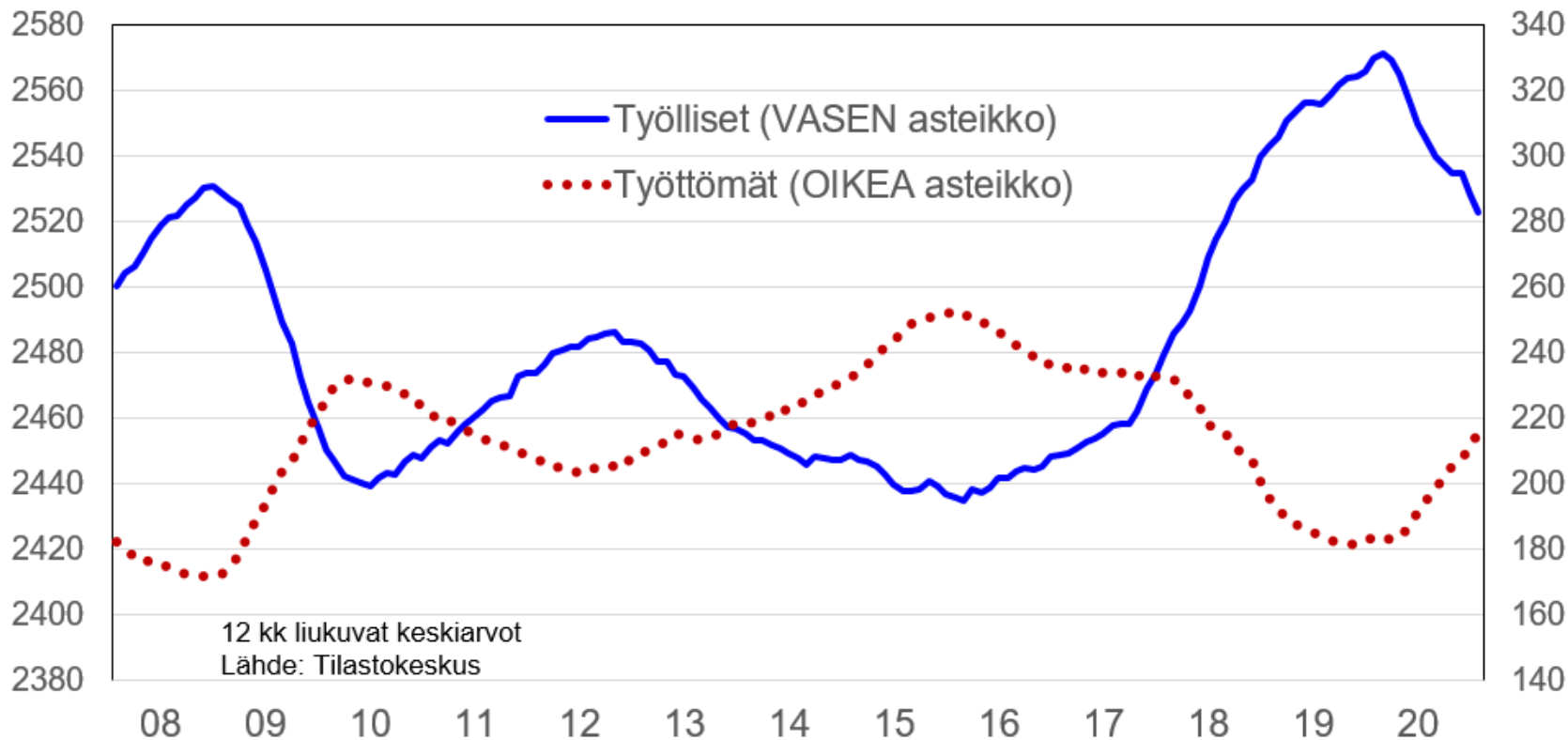
Työmarkkinat kääntyivät koronavuonna 2020 ymmärrettävästi huonompaan suuntaan. Muutokset työllisten ja myös työttömien määrissä olivat kuitenkin paljon pienempiä kuin finanssikriisin aikana 2009.

Työllisyyden koheneminen näyttää kuitenkin melko hitaalta. Yhtenä sen jarruna on aina hitaasti korjaantuva pitkäaikaistyöttömyys. Vuoden 2020 yli vuoden työttömänä olleiden määrä ehti nousta noin 30 000 hengellä.

Suomen Pankin maaliskuussa julkistetun ennusteen mukaan työllisten määrä saavuttaa vuoden 2019 tason vasta vuonna 2023. Tärkeänä tavoitteena olevaan työllisyysasteen nostoon on siten tullut kolmen vuoden lisäviive.

Työttömyysaste pysyy ennusteen mukaan lähivuosina selvästi yli 7 %:ssa, mitä ei voi pitää tyydyttävänä saavutuksena.

Työlliset ja työttömät, 1000 hlöä



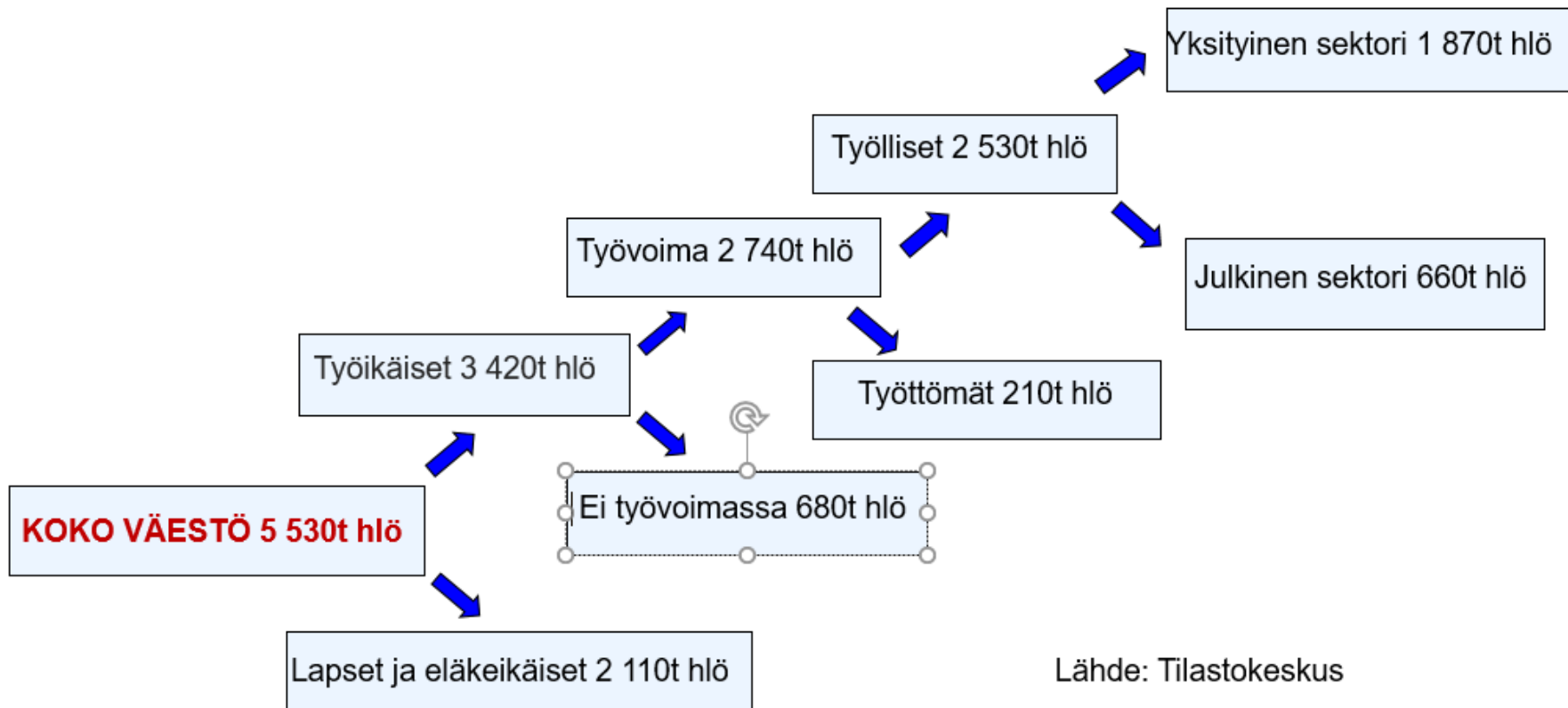
Väestörakenne epäedullinen korkealle työllisyysasteelle - ja yhä heikkenee

Korkea työllisyysaste edellyttää tuntuvaan työvoimaosuuden nousua: yhä useampi työikäinen pitäisi saada mukaan työvoimaan ja edelleen työlliseksi.

Työikäisen (15–64 v.) väestön määrä vähenee Tilastokeskuksen mukaan tällä vuosikymmenellä noin 40 000 hengellä. Väestörakenteen heikkeneminen vaikeuttaa riittävän korkean, yli 75 % työllisyysasteen tavoittelua.

Työllisten määrään tarvittava nousu tarkoittaisi alle 5 %:n työttömyysastetta. Onko se realismia, kun työmarkkinoiden niin sanotut kohtaanto-ongelmat ovat suuria sekä työvoiman osaamiseen kohdistuvien vaatimusten, että alueellisen liikkuvuuden osalta?

Suomen väestörakenne 2020



Lähde: Tilastokeskus



Kiitos.